

llor (1935) No obstant aquesta forma en termes col·loquials només tinc nota d'haver-la sentida a Eivissa (a una dona madura de St. Joan de Labritja, 1963, pàgina però que parlava un català amb accent i formes eivissencs però amb pronúncia molt correcta i una certa distinció). Rar és *sisanta* que *AlcM* documenta en Llorent i localitza a Alcalà de Xivert i dos pobles a la ratlla de l'aragonès *Seixantè* (mena de biga a Ll); *seixantena* (*DAG*); *seixantenar* (fi S xv, *Procés de les Olives*); *seixantejar*. *Seixantó* és acastellanat; *seixanti* (*AlcM*), però el corrent és el llatínisme *sexagenari* [Belv]. Com a ordinal en lloc de *seixantè* [Busa-N], que és el mot general i normal, s'ha usat bastant el cultisme *sexagèsim* [Belv.], ll. *sexagesimus*, *sexagèsima* [Belv.]; *sexagesimal*

L'ordinal de 'sis' en forma llatina, *sextus*, mai no s'ha usat gaire en la nostra llengua, i avui *sext* pràcticament és un castellanisme i sentit com a inadmissible amb raó (fins en les grans simfonies, es diu la *Sisena*) *Sexta* subst. [Belv.]. *Sextant* [Lab. 1840]; *sextantal* [id.]. *Sextil* [Lab.]. Algun cop es va usar *sesme* analògic de *septimus*; *sesmer* *Sistern* ['conjunt de sis fulls a manera de quadern']: «comença l'altre *cistern* del dit libre» 1395; *sistern* 1454 [*InvLC*; *DAG*, 1445], analògic de *quadern*; *sisternat* [1484, *DAG*]; *sisternó* *Senari* [Lab. 1840], pres del ll. *senarius* 'format per sis', derivat de *sem* 'de sis en sis'; *senal*; ¹ *senalera*, *senalet*; *sena*

CPT: *Sis-cents* i *sis mil* ja figuren en Busa-N., i hi ha testimonis dels ross ant. *seis-cents* fi S. XIV en *InvLC* Notem que a Mall. sona *siséns* (*BDLC* vi, 230) no pas *siséns* com es podria esperar (cas semblant al de *dos-cents* etc) *Siscentè* + *Siscentista* 'pertanyent al S. xvii'.

Setze, del ll. *sēDECIM*, format amb *SEX* + *DECEM* 'sis + deu' Ja s'ha descabdellat, a l'article *SET* num, l'explicació de l'anomalia en el timbre de la *e* de *setze*, en particular el caràcter sorprenent de la *e* que presenta aquest numeral a les Illes. mall. (*BDLC* x, 64), que jo mateix vaig anotar *šédzè* a Manacor (1964); encara que hom transcriu *šédzè* a Felanitx (*BDLC* xi, 57), potser és perquè allà el timbre de tota la sèrie vocàlica palatal és més tancat *a* → *é*, *ɛ* → *é*, però encara que es tractés del fonema *é* i no pas d'un desplaçament d'articulació, de tota manera una *e* tancada fóra tan anòmala com la oberta, allà on esperaríem *š*.

Quant al contrast entre el tipus cat -fr.-oc -it *setze*, *seize*, *seze*, *sedici*, i el tipus cast.-port *diez* y *seis*, convé tenir en compte que no s'arribà en aquesta àrea a l'estat actual, sense una àmplia fluctuació, que mostra com es tracta d'un divorci amb punt de partida ben antic i que es demostra ara fonament arrelat: hi havia encara *seze* de vegades en el cast. del S. XIII (bis en el doc. de Cast del Nord p p. MzP1, *Doc Ling* n.º 61, lin 26), però encara són tant o més freqüents les formes com *diez-e-quatro* etc. '14' i fins *diz-e-tres* '13' (Sahagun, a 1252, Staaf, *Docs Leon*, 40). Per a una explicació de la xocant locució *fer setze* 'mocar-se .. sense mocador', veg. nota sobre *secse* en els **DERIV** de l'article *SACSAR* *Setzè* *Setzena* *Setza-*

lar, per **setzenar*, amb una -l- per contaminació dels mots connexos *entaular* i *llinyola*

CULTISMES: *Sexdigitat* *Sexenni* [Belv., escrit per error *sexcenti*], pres del ll. *sexennium*, cpt. amb *annus*, amb degradació de la *š*; no era usual encara el 1507 puix que Busa-N. no porta més que *sis-anys*, però avui s'ha popularitzat en diversos llocs, alterat en *siseni*, com a terme de dret consuetudinari i administratiu (p. ex a Tort · Vergés P., *Espurnes* v, 97), *sexenal* *Sextuplicar* [Lab 1840]; *sèxtuple* [-plo, id]; *sexituplar*.

Semestre [adj. substantivat, Lab. 1840], pres de l'adj. ll. *semestris*, de *sex* + *me(n)s-is*; *semestral* [eds. tardanes de Lab.].

Del gr. *ἕξ* 'sis', correspondència del mot llatí, s'ha extret un prefix savi *haexa-* o *hex-*; del qual s'han format alguns derivats químics *hexil*, *hexilè*; *hexà*

CPT: *Hexacord* [-cordo, Belv.]. *Hexadàctil* *Hexàedre* [Belv., -o-], amb *ἕδρα* 'costat'; *hexàedric*. *Hexàgon* [-no, Lacav.], amb *γωνία* 'angle'; *hexagonal* [Lab. 1840]. *Hexagram* *Hexàmer*. *Hexàmetre* [-tro, Lacav.]. *Hexandre* *Hexàpode*, que s'havia dit híbridament *hexàpeda* *Hexàpter*. *Hexasil·lab*. *Hexasperm*. *Hexàstil* *Hexatetràedre*.

²⁵ *Sesta*, del ll. *HORA ŠEXTA* 'l'hora sisena del dia, que corresponia a les 12', d'on 'hora de més gran calor' i 'son o repòs que prenen la gent o el bestiar, en aquesta hora, després de dinar' [S. XIII]; des d'antic apareix en els sentits 'gran calor de la migdiada', 'el temps després de dinar, la tarda', 'dormida en havent dinat': «anà assetjar un castell --- qui ha nom lo Màdito e --- un jorn de juliol, que feia molt gran *sesta*, tots aquells del castell eren, qui per ombres, qui dormien, qui ---; e així com la gran *sesta* era, que tot lo món bullia de calor, En Ferran Xemenis --- vetlava --- e anà s acostar al mur --- e null hom no hi parec --- e van arborar les escales ---», Muntaner (fets de 1306, § 223, Casac. vi, 61.27); «anam-nos-en denant Cilla, e albergam aquí --- e quan veng que haguen dormit a la *sesta*, enviam pel Maestre del Espital, e per don P. C --- e parlam ab éls en secret --- —Si vosaltres me ajudàvets --- fariem bon feyt ---», Jaume I (Ag., p. 241, § 196).

En el temps de Jaume Roig l'hora de la *sesta* s'allarga cap a la tarda: mon mort marit / --- / ab gran repayre / yo y ell vivíem: / tots nus dormíem / en-semps, les *sestes*, / dijous e festes / --- / al alqueria / sovint sopàvem / ---»; «en casa mia, / si no hi junyien / o no corrien / toros per festa, / cascuna *sesta* / fins llums enceses, / moltes enteses / --- / s'hi ajustaven / ---»; «en Paràys, que desijam, / prest nos vejam—. / —Ay, pare meu!, / fóssem-hi breu. / —Ja, filla mia, / huy fos lo dia! / —Yo ja só presta: / aquesta *sesta* / ja llà fruí!» (*Spill*, 4339, 2822, 4036); «joure de *sesta*», *Decam.* (vi, § 10, 380.16, trad. «meriggiana»)

L'ús d'aquest mot es va mantenir millor en les terres on la vida pecuària fa un paper més important, car la *sesta* és essencial per al bestiar, i alhora són de clima més calorós que la terra costera del centre i